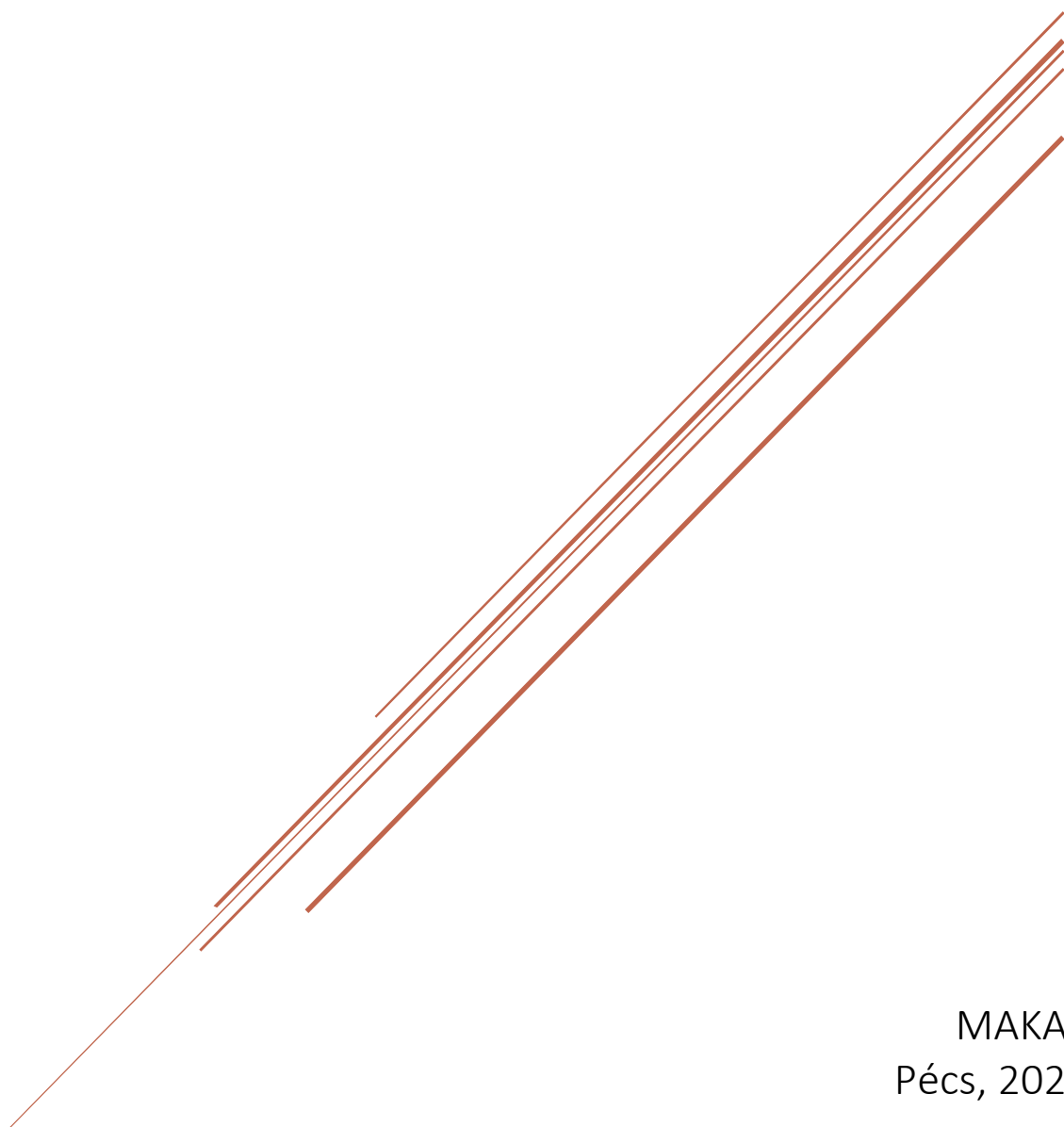

Absztraktkötet

A krízis antropológiája

MAKAT
Pécs, 2023

Absztraktkötet

A krízis antropológiája

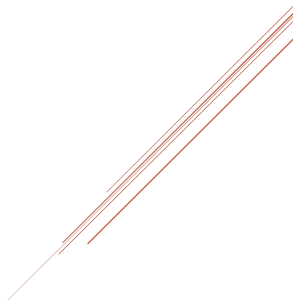
A Magyar Kulturális Antropológiai Társaság (MAKAT)

V. vándorkonferenciája

2023. október 27–28. ■ Pécs

Pécsi Tudományegyetem BTK

(7624 Pécs, Ifjúság útja 6. B épület)

Kiadó:
Magyar Kulturális Antropológiai Társaság (MAKAT)
Pécs – Budapest, 2023

© Szerzők és szerkesztők, 2023
© MAKAT, 2023

ISBN 978-615-6319-03-6

Szerkesztette: Povedák István, Mészáros Csaba, Szász Antónia, Balatonyi Judit, Zombory Andrea

A konferencia szervezői: a Magyar Kulturális Antropológiai Társaság (MAKAT) és
a Pécsi Tudományegyetem BTK Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszéke,
együttműködésben a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Területi Bizottsága
II. Filozófia-, Történettudomány és Néprajztudományok Szakbizottságával

A szervezőbizottság tagjai: Bali János, Lajos Veronika, Mészáros Csaba, Nagy Zoltán, Povedák István,
Szász Antónia

A konferencia megvalósítást a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Kulturális Antropológiai Társaság, valamint a Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara támogatta.

Tartalom

Beköszöntő	7
Program	8
ABSZTRAKTOK	9
Plenáris előadások	9
PERCZEL Júlia: Mikor vált a környezetvédelem üzletté?	9
FARKAS Judit: Tájhasználat és ökológiai életforma egy tolnai faluban – 15 évvel később	9
CZEGLÉDI Alexandra: Sokféleséggel a válságok ellen: elfeledett és alulhasznosított növényeink	10
Krízis és mindennapi stratégiák	11
VARGYAS Gábor: „Elmenetre is volt utunk, visszajövetelre is volt utunk!” Kisebbségi túlélési technikák a vietnámi háborúban.....	11
NAGY Zoltán: A háború és a terep	11
HESZ Ágnes: Vidéki alsópapság gazdasági krízisben: megküzdési stratégiák a szocializmus első évtizedeiben.....	12
KURUCZ Réka: Változás és állandóság, krízis és szőlőhegy a szocializmus évtizedeiben.....	12
MÁTÉ Gábor: „Mindenkinek kerít”: Mező- és erdőgazdasági területek bekerítése és hatása a tájra és az életmódra.....	12
VARGA Anna: Legelőválságra adott válaszok a 19. század végén és a 20. század elején	13
BALATONYI Judit: A házasság krízise? Válságdiskurzusok társadalmi hatásai a pandémia alatt	13
Történelmi és reprezentációs krízisek	14
BALI János: Történelmi krízisek a magyar nemzeti emlékezetben	14
BÁLIZS Beáta: A nemzeti színek és a „forradalmi krízis” – a piros-fehér-zöld szerepe 1848 táján.....	14
VASS Erika: Otthon vagy itthon. Krízishelyzetek a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Erdély épületegyüttesében	14
Krízis és spiritualitás	15
BERTA Kristóf: Párhuzamos krízisek megjelenése a „szektakérdésben”	15
NEMES Márk: Reprezentációs krízis a kortárs neopogányságban. Izland és a „Heathen Mecca”-effektus.....	15
VÁG András: Válasz egy krízisre: a zsidó vallás dinamikája a Spanyolországból történt kiűzetés (1492) után – történeti, kultúrantropológiai megközelítésben	15
A Covid-krízis következtében átalakuló térhasználat környezetpszichológiai megközelítésben	16
SOMOGYI Kriszta: Kedvenc helyek Covid-krízis után – Z-generációs egyetemisták helypreferenciái környezetpszichológiai nézőpontból vizsgálva	16
FRANKÓ Luca: A munkahely mint szociofizikai környezet a Covid-krízis után	16
TÓTH-VARGA Violetta: Határtalan Home Office – azaz a Covid-krízis és az otthon helyhasználati szokásai családi perspektívából.....	16
A Magyar Néprajz Napja	17
Környezeti kérdések – Közösségi válaszok. Humán környezettudományi olvasókönyv	17
Poszterelőadás	18
NAGY-LACZKÓ Balázs: Élő mementók? Emlékközpont szereppel bíró fák elvesztése a közösségek életében Békés vármegyei példákon keresztül	18

Kortárs mezőgazdasági moralitások	18
BALOGH Pál Géza: „Mindig úgy szeretnék egy pillanatra mikroorganizmus lenni” – emberek és mikrobák kapcsolata a magyarországi sajtókészítésben	18
MÉSZÁROS Csaba: Muriel vagy Turtasz? Egy tehén két élete és halála egy jakutiai faluban	19
MÓD László: Naturális kontra konvencionális? Kihívások és válaszok a 21. századi szőlő- és bortermelésben	19
NAGY Gábor: A „white suffolk” megjelenése Európa juhtenyésztésében.....	19
Feloldhatatlannak tűnő krízisek	20
HUBBES László Attila: Végmémek. A közösségi médiában megjelenő apokaliptikus mémek brikolázs szimbolizmusának és vizuális retorikájának vizsgálata a válságos idők kontextusában	20
KOHUT-FERKI Julianna: „...magyarok vagyunk, nem engedjük a férjeinket!” Nők válaszreakciói az ukrán katonai behívások kezdeti krízis időszakában.....	20
FEISCHMIDT Margit – ZENTAI Violetta: Az Ukrajna elleni háborúra mint globális válságra adott válaszok a szolidaritás magyarországi lokális tereiben	21
LETENYEI László – GITTINS, Tim: A hulladékkezelés roma etnikai vállalkozói: pilot kísérlet az lomtalanítási újrahazsnosítás mértékének becslésére.....	21
Budapest és a katasztrófák: egy városkonglomerátum környezeti krízisei	22
VADAS András: Járványok mint tanulási folyamatok a modern kor előtti Budán.....	22
BALOGH Róbert: Az antropocén kor mint válság és a válságból kivezető út: erőművek, akácfák és galambok a városban	22
BODOVICS Éva: Katasztrófakutatás antropológus szemmel – az 1870-es évek árvizei Budapesten	23
NÉMETH Ágnes: Az 1870-es évek válságainak hatása Budapestre.....	23
Járványnapló: egy egészségügyi krízis margójára	23
HORVÁTH Kinga: #koronapló – Naplók a közösségi médiában?.....	23
BODÓ Julianna: Krízishelyzet és biopolitika. Domináns diskurzusok a Covid-19-járvány időszakában	24
SÓCZÓ Viktória: Környezettudatos életmód a szegedi egyetemisták körében	24
„Kik vagyunk ... és miért?” A roma kisebbségi közösségek társadalmi integrációját kísérő néhány krízisjelenségről	25
BICZÓ Gábor: A „Kik vagyunk...és miért” dokumentumfilm-sorozat bemutatása, különös tekintettel a romák társadalmi integrációs folyamatainak krízisjelenségeire	25
BÓDIS Zoltán: Trauma és drámapedagógia – a Lippai Balázs RSZK keretében készült dokumentumfilmek pedagógiai alkalmazásának lehetőségei.....	25
RÁKÓ Erzsébet: Krízisek és kiutak. A krízisek szerepe a segítő munkában	25
KOTICS József: Kikerülés a stigmatizációból: Diplomás romák mobilitási útjai.....	26
SZABÓ Henriett: Előítélettől a cselekvésig – a romákkal szembeni kirekesztő, diszkriminatív magatartással szembeni fellépés gyakorlati lehetőségei.....	26
TÓTH Norbert: A lokális roma közösségek hagyománykészlete és a társadalmi érvényesülés dimenziói..	26
Veszély és lehetőség: társadalmi krízishelyzetek kezelése	27
FIÁTH Titanilla: „Őrült vagyok, nem hülye!” – egy limai pszichiátriai intézet önkéntes közösségének újjászerveződése a Covid-járványt követően	27
BUK Kriszta: Multikulturális zsidó családok vándorlási motivációi és stratégiái a Covid-járvány idején	28
BARNA Orsolya: „Ők szenvednek, és én velük szenvedek” – a krízis mint alapállapot az isztambuli állatbarátok tapasztalatában	28

Poszterelőadás

NAGY-LACZKÓ Balázs: Élő mementók? Emléktároló szereppel bíró fák elvesztése a közösségek életében Békés vármegyei példákon keresztül

(Jantyk Mátyás Múzeum (Békés); PTE BTK)

Békés vármegyében a helyi, közösségi emlékezetben fontos szerepet játszó növények sorában kiemelt szerepük van egyes, gyakran matuzsálemi kort megélt fáknek. A vidék átalakulása, az éghajlatváltozás, a talajvízszint változása és egyéb, jellemzően antropogén eredetű változások következtében a többnyire a korábbi környezeti adottságokhoz jól adaptálódott, leginkább őshonos fajokhoz tartozó „élő mementók” egy része a legutóbbi időben vált fenyegetetté, indult pusztulásnak vagy éppen veszett oda. Ezekre a jelenségekre az egyes közösségek más és más, de jellemző válaszokat adnak. Tekintettel a kutatás kezdeti szakaszára, a mélyebb elemzés helyett kizárólag annak mintegy vázlatos, példahangsúlyos bemutatására van lehetőségem a témára való figyelemfelhívás szándékával poszterelőadás formájában.

Kortárs mezőgazdasági moralitások

(szekciószervező: Mészáros Csaba)

Az antropocén kor kihívásait érintő antropológiai kutatások igen gyakran azokra a kérdésekre összpontosítanak, amelyek a gyors és sokszerű környezeti, illetve klimatikus változásokra adott lokális válaszokat kívánják megérteni. Sokkal kevesebb ismeretünk van azonban arról, hogy miképp hat a mezőgazdaság külső és belső feltételeire az az újfajta moralitás és szabályozási környezet (pl. állatvédelmi, környezetvédelmi jogszabályok), amely az állatok, a növények és a természeti környezet szemléletében immár nem a hagyományos natúra és a kultúra közötti különbségtételre támaszkodik. A piaci igények és a (kis)termelők szemléletét formáló hatások jelentős mértékben hatnak arra, hogy egy-egy gazdálkodási rendszerben milyen kapcsolat áll fenn a gazda és a mezőgazdasági folyamatban részt vevő egyéb élő entitások között. A panel résztvevői a kortárs gazdálkodás e kevésbé feltárt kérdését megragadva kívánják megvitatni azt, hogy milyen külső és belső hatások környezetében és ismeretében alakítják gazdálkodási stratégiáikat és gyakorlataikat az egyes termelők.

BALOGH Pál Géza: „Mindig úgy szeretnék egy pillanatra mikroorganizmus lenni” – emberek és mikrobák kapcsolata a magyarországi sajtókészítésben

(PTE BTK TKI Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék)

A sajtókészítés, amely eredetileg tartósítási módszerként jött létre, ám napjainkra már főleg a komplex ízek okozta élvezeti érték határozza meg, a mikrobák láthatatlan világával való együttműködésre alapszik. A mikrobákhoz való viszony a sajtókészítés minden fázisát meghatározza és döntési helyzetek elé állítja a készítőt, az alapanyagul szolgáló tej előállításától a feldolgozáson át az érlelésig és a kész termék értékesítéséig. Az előadásban azt mutatom be, hogy ez az igencsak „apró” téma milyen módokon hatja át a gazdaságok teljes tevékenységét; milyen eltérő viszonyok és narratívák vannak a mikrobák használatát – vagy épp a velük való közös munkát – illetően a hazai sajtókészítők körében; hogyan hat a láthatatlan mikrobákkal való munka a sajtókészítők gondolkodására, illetve hogy viszonyul a kérdéshez a szabályozási környezet, levonva a kérdés tágabb elméleti tanulságait is.